

Saldo migracji na świecie

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Grafika interaktywna
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Saldo migracji na świecie

Źródło: dostępny w internecie: pxhere.com, domena publiczna.

Zjawisko migracji towarzyszy ludzkości od początku jej istnienia. Na mapie świata można wskazać kraje, które charakteryzują się przewagą imigracji nad emigracją oraz te, w których liczba emigrantów jest większa niż liczba imigrantów. Czy potrafisz już teraz wskazać przykłady takich krajów?

Twoje cele

- Wymienisz składowe natężenia migracji i je scharakteryzujesz.
- Obliczysz saldo migracji i współczynnik salda migracji.
- Rozróżnisz i podasz przykłady krajów emigracyjnych i imigracyjnych.
- Porównasz wartości współczynnika salda migracji w różnych krajach świata oraz określisz główne przyczyny tego zróżnicowania.
- Sformułujesz zależność między poziomem rozwoju gospodarczego a współczynnikiem salda migracji.

Przeczytaj

Migracja

Migracja (z łac. *migratio* 'wędrówka') oznacza przemieszczanie się ludności na stałe lub czasowo i obejmuje całokształt przesunięć prowadzących do zmiany miejsca zamieszkania lub pobytu (na stałe lub czasowo). Ze względu na zasięg ruchu wędrówkowego wydziela się migracje:

- **wewnętrzne**, czyli związane z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej w granicach danego kraju, wewnątrzpaństwowe, mające miejsce w obrębie danego terytorium (państwa). Mogą dotyczyć przemieszczeń międzyregionalnych i wewnątrzregionalnych, wśród których wyróżnia się np. migracje lokalne (między powiatami lub wewnątrz danego powiatu). Te ostatnie mogą dotyczyć przemieszczeń między gminami lub wewnątrz nich, między innymi w obrębie danej miejscowości lub do innej, ale leżącej w tej samej gminie)
- **zewewnętrzne**, czyli związane z przekroczeniem granicy kraju, obejmują również migracje wewnątrzkontynentalne i międzykontynentalne.

Ze względu na przyczynę migracje dzielimy na:

- ekonomiczne – zmiana miejsca zamieszkania ze względu na chęć poprawienia warunków życia pod względem finansowym („drenaż mózgów” – zjawisko ekonomiczne skłaniania specjalistów wysokiej klasy do podejmowania pracy w krajach uprzemysłowionych przez zapewnienie im lepszych warunków ekonomicznych i nowoczesnej organizacji pracy),
- religijne – migracje ludności z powodu prześladowań, pielgrzymki,
- polityczne – migracja w konsekwencji wojny, ucisku władz, zmiany granic politycznych lub też powstania nowego państwa,
- społeczne – migracja ze względu na problemy społeczne w dotychczasowym miejscu zamieszkania. drenaż mózgów

Rodzaje migracji:

- imigracja – przyjazd osób na pobyt stały lub długotrwały, osiedlanie się ludności w danym kraju,
- emigracja – wyjazd za granicę z kraju na pobyt czasowy lub w celu zamieszkania na stałe,

- repatriacja – powrót ludności do kraju ojczystego z powodu zmiany granic państwowych, organizowany przez władze państwa,
- deportacja – wydalenie ludności poza granice danego kraju wywołane naruszeniem przez nią prawa,
- reemigracja – powrót do kraju ludności, która wcześniej wyemigrowała.

Pozytywne skutki migracji:

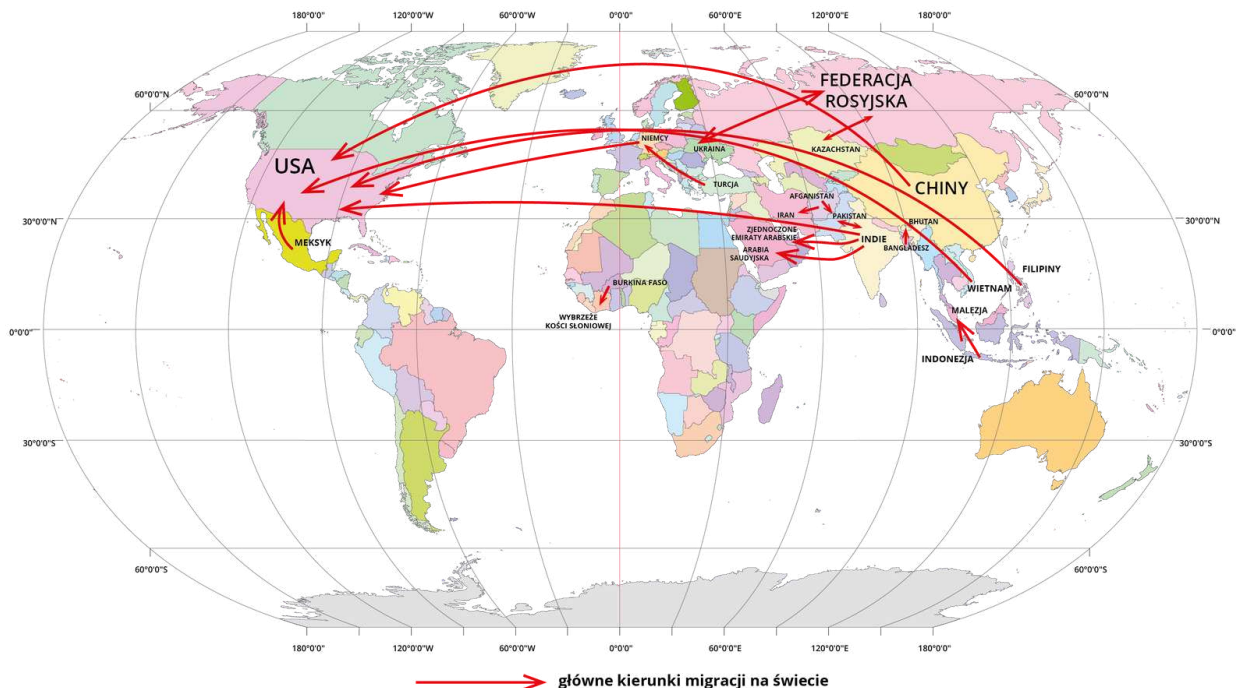
- przyływ wartościowych pracowników oraz „taniej siły roboczej”,
- wzrost produktu krajowego brutto,
- zjawisko odmłodzenia społeczeństwa,
- większy przyrost rzeczywisty,
- wzbogacenie przez imigrantów lokalnej kultury.

Negatywne skutki migracji:

- wzrost bezrobocia wśród miejscowej ludności (imigranci zajmują niektóre miejsca pracy),
- większe wydatki państwa na pomoc socjalną dla osób bezrobotnych,
- możliwość wystąpienia napięć między rdzennymi mieszkańcami a ludnością napływową,
- przeciążenie środków transportu,
- tworzenie przez imigrantów dzielnic nędzy,
- możliwość wzrostu przestępczości,
- zrywanie więzi rodzinnych.

Szacuje się, że w 2020 roku było na świecie 272 mln migrantów międzynarodowych (3,5% ogólnej populacji globu). Głównym powodem zmiany kraju zamieszkania jest poszukiwanie pracy, a głównymi kierunkami migracji są kraje wysoko rozwinięte.

Program Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Rozwoju w zakresie migracji dzieli świat na bogatą Północ i biedne Południe, wyznaczając cztery główne kierunki migracji: północ-północ, południe-południe, północ-południe, południe-północ. Najliczniejsze migracje zachodzą na kierunkach: południe-południe i południe-północ. Przykładem ruchu migracyjnego południe-południe jest przemieszczanie ludności z Bangladeszu do Indii (ok. 3200 migrantów), z Burkina Faso do Wybrzeża Kości Słoniowej (ok. 1400 migrantów) czy z Indonezji do Malezji (ok. 1300 migrantów). Natomiast ruch południe-północ to np. migracje z Turcji do Niemiec (ok. 2800 migrantów) oraz z Meksyku do Stanów Zjednoczonych (ponad 12 000 migrantów).

Główne kierunki migracji na świecie (2020)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Natężenie migracji

Natężenie migracji mierzy się za pomocą kilku współczynników, konstruowanych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (np. na 1000 lub 100 osób):

- współczynnika emigracji,
- współczynnika imigracji,
- współczynnika salda migracji (współczynnika migracji netto),
- współczynnika obrotu migracyjnego (współczynnika migracji brutto).

Współczynnik emigracji (W_E)

Emigracja to odpływ ludności z danego terytorium. Jeżeli liczbę emigrantów podzielimy przez średnią liczbę ludności na danym terenie, wówczas otrzymamy współczynnik emigracji.

$W_E = (L_E : L) \times C$, gdzie:

W_E – współczynnik emigracji w danym miejscu i czasie

L_E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie

L – średnia liczba ludności w danym miejscu i czasie

C – stała (1000 lub 100).

Współczynnik imigracji (W_I)

Imigracja to napływ ludności na dane terytorium. Jeżeli liczbę imigrantów podzielimy przez średnią liczbę ludności na danym terenie, wówczas otrzymamy współczynnik imigracji.

$W_I = (L_I : L) \times C$, gdzie:

W_I – współczynnik imigracji w danym miejscu i czasie

L_I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

L – średnia liczba ludności w danym miejscu i czasie

C – stała (1000 lub 100).

Współczynnik salda migracji (W_{SM})

Saldo migracji określa relację między liczbą osób, które przybyły na dane terytorium (region świata, państwo, województwo) na stałe, a liczbą osób, które je opuściły (różnica między napływem a odpływem ludności). W analizie ruchu migracyjnego bada się zmiany wielkości napływu i odpływu migracyjnego, salda migracji oraz określa współczynnik salda migracyjnego, który jest miernikiem natężenia migracji.

Jeżeli od liczby imigrantów odejmiemy liczbę emigrantów, otrzymamy wówczas saldo migracji (SM). W przypadku, gdy liczba imigrantów jest większa niż liczba emigrantów (w danym miejscu i czasie), wtedy wartość salda migracji jest dodatnia. W przeciwnym wypadku – jest ujemna.

Gdy saldo migracji podzielimy przez średnią liczbę ludności w danym miejscu i czasie, otrzymamy współczynnik salda migracji.

$SM = I - E$, gdzie:

SM – saldo migracji w danym miejscu i czasie

I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie.

$W_{SM} = ((L_I - L_E) : L) \times C$ lub $W_{SM} = W_I - W_E$, gdzie:

W_{SM} – współczynnik salda migracji w danym miejscu i czasie

L_I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

L_E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie

L – średnia liczba ludności w danym miejscu i czasie

W_I – współczynnik imigracji w danym miejscu i czasie

W_E – współczynnik emigracji w danym miejscu i czasie

C – stała (1000 lub 100).

Polecenie 1

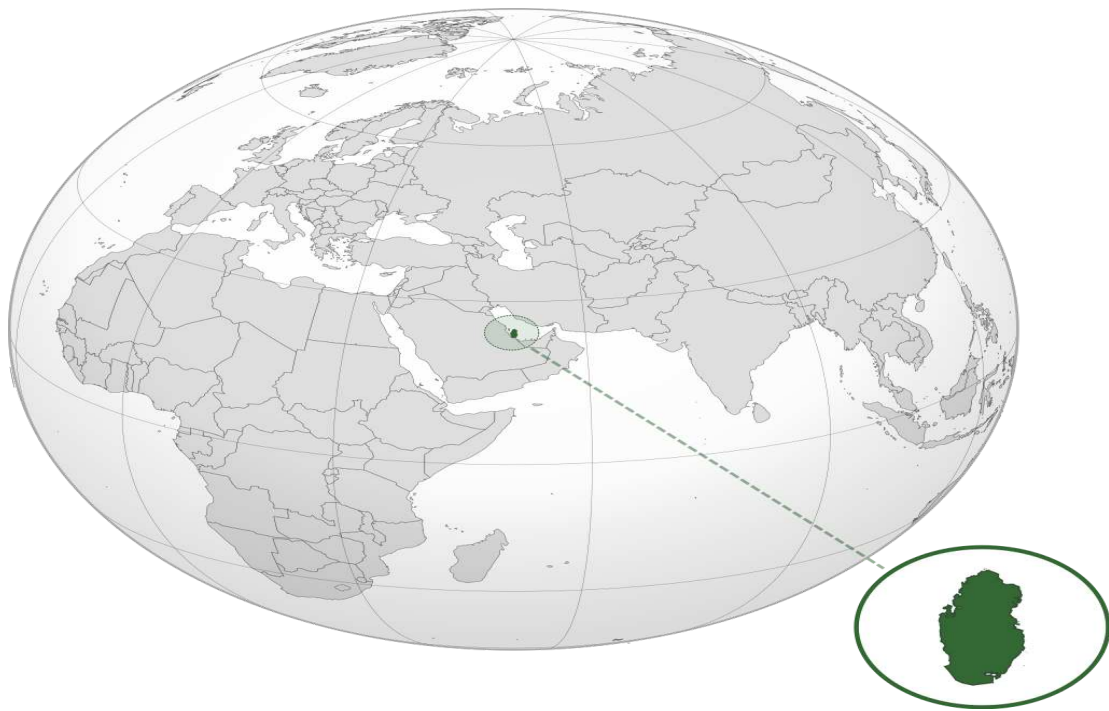
Oblicz współczynnik salda migracji dla wybranych krajów i podaj, w którym z wymienionych w tabeli krajów ma on wartość najwyższą, a w którym najniższą.

Migracje w wybranych państwach

państwo	liczba ludności w 2007 r. (w tys.)	imigracja w 2007 r. (w tys.)	emigracja w 2007 r. (w tys.)
Litwa	3 375	8,6	13,9
Czechy	10 302	104,4	20,5
Hiszpania	45 321	958,3	227,1

Źródło: J. Balon, J. Więctaw-Michniewska, *Trener. Geografia*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2010.

Do **krajów imigracyjnych** zalicza się wszystkie te o dużym, dodatnim współczynniku migracji netto, najczęściej zainteresowane zwiększeniem swojego potencjału ludnościowego i mogące zaoferować imigrantom dobre warunki pracy i osiedlenia się. Do krajów imigracyjnych można zaliczyć: Francję, Niemcy, Stany Zjednoczone, Irlandię, Kanadę. Natomiast kraje o niskich, ujemnych wartościach współczynnika migracji netto nazywane są **krajami emigracyjnymi**. Cechuje je nagromadzenie czynników wypychających, są to m.in.: przeludnienie, nadwyżka siły roboczej, niskiej jakości warunki życia, ucisk polityczny, prześladowania na różnym tle. Do krajów emigracyjnych można zaliczyć: Białoruś, Litwę, Ukrainę, Turcję, Polskę.

Położenie Kataru na mapie świata

Źródło: Addicted04, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

Współczynnik obrotu migracyjnego (W_{OM})

Jeżeli do liczby imigrantów dodamy liczbę emigrantów, otrzymamy wówczas obrót migracyjny (OM).

Gdy obrót migracyjny podzielimy przez średnią liczbę ludności w danym miejscu i czasie, otrzymamy współczynnik obrotu migracyjnego.

$OM = I + E$, gdzie:

OM – obrót migracyjny w danym miejscu i czasie

I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie.

$W_{OM} = ((L_I + L_E) : L) \times C$ lub $W_{OM} = W_I + W_E$, gdzie:

W_{OM} – współczynnik obrotu migracyjnego w danym miejscu i czasie

L_I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

L_E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie

L – średnia liczba ludności w danym miejscu i czasie

W_I – współczynnik imigracji w danym miejscu i czasie

W_E – współczynnik emigracji w danym miejscu i czasie

C – stała (1000 lub 100).

Polecenie 2

Oblicz współczynnik obrotu migracyjnego dla państwa, w którym liczba emigrantów wyniosła 40 tys., liczba imigrantów 20 tys., a średnia liczba ludności 60 mln.

Słownik

kraj emigracyjny

państwo o dużej emigracji netto, które odznacza się nagromadzeniem czynników wypychających, takich jak przeludnienie, nadwyżka siły roboczej, złe warunki życia, ucisk polityczny, prześladowania na różnym tle

kraj imigracyjny

państwo o dużej imigracji netto, nastawione na zwiększenie swojego potencjału ludnościowego przez napływ ludności i mogące zaoferować imigrantom atrakcyjne warunki życia i pracy

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższą grafikę interaktywną, a następnie podaj przykłady krajów emigracyjnych i imigracyjnych. Zastanów się nad przyczynami tych zjawisk.

Wartość salda migracji w krajach świata (2017)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie [danych Banku Światowego](#), licencja: CC BY-SA 3.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ prawidłowo poniższe zdanie.

Wszelkie przemieszczenia ludności związane ze stałą lub czasową zmianą miejsca zamieszkania lub pobytu to

migracje.

turystyka.

transport.

eksplozja demograficzna.

Ćwiczenie 2

Dokończ prawidłowo poniższe zdanie.

Współczynnik salda migracji to inaczej

współczynnik emigracji.

współczynnik migracji brutto.

współczynnik imigracji.

współczynnik migracji netto.

Ćwiczenie 3

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Saldo migracji to

- różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie. Saldo migracji oblicza się za pomocą wzoru: imigranci minus emigranci.
- suma napływu (imigracja) i odpływu (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie. Saldo migracji oblicza się za pomocą wzoru: imigranci plus emigranci.
- iloczyn napływu (imigracja) i odpływu (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie. Saldo migracji oblicza się za pomocą wzoru: imigranci razy emigranci.
- różnica między odpływem (emigracja) a napływem (imigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie. Saldo migracji oblicza się za pomocą wzoru: emigranci plus imigranci.

Ćwiczenie 4

Połącz w pary nazwy współczynników z ich wzorami.

Objaśnienia:

I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie

L_I – liczba imigrantów w danym miejscu i czasie

L_E – liczba emigrantów w danym miejscu i czasie

L – średnia liczba ludności w danym miejscu i czasie

C – stała (1000 lub 100)

współczynnik emigracji	$I + E$
współczynnik obrotu migracyjnego	$((L_I + L_E) : L) \times C$
współczynnik salda migracji	$(L_I : L) \times C$
saldo migracji	$((L_I - L_E) : L) \times C$
obrót migracyjny	$I - E$
współczynnik imigracji	$(L_E : L) \times C$

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj podane państwa do właściwych grup (zgodnie z danymi Banku Światowego z lat 2007–2017).

kraje imigracyjne

kraje emigracyjne

Erytrea

Australia

Wenezuela

USA

Litwa

Nepal

Norwegia

Katar

Armenia

Oman

Ćwiczenie 6

W 2017 roku w miejscowości X odnotowano następujące informacje: wyemigrowały na stałe 42 osoby, a imigrantów zanotowano 26, średnia liczba ludności w tej miejscowości wynosiła 15 496. Oblicz współczynnik salda migracji w tej miejscowości w 2017 roku.

Ćwiczenie 7

W 2017 roku w województwie dolnośląskim odnotowano następujące współczynniki: saldo migracji równe 188 oraz obrót migracyjny równy 2336. Oblicz liczbę imigrantów i emigrantów w 2017 roku w tym województwie.

Ćwiczenie 8

Korzystając z BDL GUS, sprawdź, ile wynosiła średnia liczba ludności oraz liczba wymeldowań za granicę i zameldowań z zagranicy w Polsce 2018 roku. Następnie oblicz: współczynnik imigracji, współczynnik emigracji, saldo migracji, współczynnik salda migracji, obrót migracyjny oraz współczynnik obrotu migracyjnego.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Saldo migracji na świecie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

VIII. Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludności, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etnicznej i religijne, kręgi kulturowe, sieć osadnicza, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

Uczeń:

6) charakteryzuje główne kierunki i przyczyny migracji ludności na świecie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wymienia i charakteryzuje składowe natężenia migracji,
- oblicza saldo migracji i współczynnik salda migracji,
- rozróżnia kraje emigracyjne i imigracyjne,
- porównuje wartości współczynnika salda migracji w różnych krajach świata oraz określa przyczyny tego zróżnicowania,
- formułuje zależność między poziomem rozwoju gospodarczego a współczynnikiem salda migracji.

Strategie nauczania: konektywizm

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub tablety z dostępem do internetu), mapa świata, zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Internetowe zbiory danych dotyczące migracji:

- [Bank Danych Lokalnych GUS](#) (dostęp 14.09.2021),
- Eurostat, *Migration and Migrant Population Statistics* (dostęp 14.09.2021);
- [Migracje ludności. Materiały dydaktyczne Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ](#) (dostęp 14.09.2021);
- [The World Bank](#) (dostęp 14.09.2021).

Jelonek A., Soja M., *Podstawy geografii ludności*, IGiGP UJ, Kraków 2013.

Jędrzejczak D., *Podstawy geografii ludności*, Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa 2016.

Kaczmarek T., Koralewski T., Matykowski R., *Wielka encyklopedia geografii świata*, t. 12: *Ludność świata*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 1998.

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie stanu klasy).
- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat definicji migracji.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel prowadzi krótką dyskusję z uczniami na temat podziału migracji ze względu na obszar, na jakim odbywa się ruch wędrowny.
- Następnie nauczyciel pyta uczniów, jakie mają skojarzenia z pojęciem natężenia migracji. Uczniowie zapisują swoje pomysły na tablicy.
- Po zakończeniu tego ćwiczenia nauczyciel wyświetla na tablicy fragment e-materiału pt. *Natężenie migracji* i prowadzi krótką pogadankę na temat sposobów obliczania wskaźników opisujących to zagadnienie.
- Po omówieniu współczynnika salda migracji prosi uczniów o wykonanie w parach polecenia 1 zawartego w części „Przeczytaj”. Następnie chętni uczniowie podchodzą do tablicy interaktywnej i prezentują zapisy matematyczne oraz wyniki.

- W kolejnej części lekcji nauczyciel rozpoczyna dyskusję o tym, jak można nazwać kraje o wysokich dodatnich oraz niskich ujemnych wskaźnikach salda migracji. W taki sposób kieruje rozmową, żeby padły określenia: *kraje imigracyjne* oraz *kraje emigracyjne*.
- Po tej rozmowie nauczyciel prosi uczniów o wyświetlenie grafiki interaktywnej i wykonanie polecenia zawartego w tej części e-materiału. Uczniowie wyświetlają ją na tabletach lub nauczyciel prezentuje grafikę całej klasie na tablicy interaktywnej. Uczniowie zgłaszają swoje pomysły, a następnie dyskutują z nauczycielem nad interpretacją wysokich i niskich wartości wskaźnika w wybranych krajach.
- Po omówieniu wszystkich wymienionych mierników natężenia migracji nauczyciel wyświetla na tablicy zadania z sekcji „Sprawdź się”. Wskazani uczniowie podchodzą do tablicy i rozwiązują je.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy poprzez zadawanie pytań i udzielanie na nie odpowiedzi przez uczniów. Nauczyciel prosi uczniów o wskazanie, co najbardziej podobało im się na zajęciach.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Nauczyciel prosi uczniów, żeby każdy z nich wybrał sobie dowolny powiat w Polsce i pobrał dla niego następujące dane ze strony BDL GUS: średnią liczbę ludności za ostatni dostępny rok, wartość imigracji oraz wartość emigracji. Następnie uczniowie mają za zadanie obliczyć dla wybranego powiatu następujące współczynniki: współczynnik imigracji, współczynnik emigracji, saldo migracji, współczynnik salda migracji, obrót migracyjny oraz współczynnik obrotu migracyjnego (podobnie jak w ćw. 8 z bloku „Sprawdź się”). Na następnej lekcji uczniowie porównają ze sobą uzyskane wartości.
- Opcjonalnie można także prosić o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna może zostać wykorzystana podczas innych lekcji dotyczących migracji (zakres podstawowy: VII. 3; VIII. 7, XV. 4).